

NÄR ALLA BLEV EXPERTER

**”Hur svårt kan det vara”-samhället
och civilisationens undergång**

Björn Sundin

INNEHÅLL

Du, jag och alla andra självutnämnda experter	5
1. Dom konstiga (en sorts inledning)	6
2. Tusentals år av kunskapsörst gav oss liv och kunskap .	13
3. Var det så här det blev?	18
4. Så nu får man inte ha åsikter längre?	24
5. Hur hamnade vi här?	27
6. Hjärnan har genetiskt (nästan inte) förändrats alls	28
Vi är programmerade men kan välja.	28
Den som hör till gruppen överlever	31
Om du inte flyr från faran dör du	35
Alla är som jag, jag, jag, jag	37
Just du genomskådar ju reklam och propaganda	45
Samhällelig placebo.	48
Dunning-Kreuger vet varför du vet allt	56
Vi vänjer oss	58
Gör tröttheten att vi känner oss mer hotade?	60
7. Samhället har förändrats väldigt mycket	64
De bäst utbildade generationerna någonsin.	64
Fakta och kunskap är inte samma sak.	69
Forskning och förståelse är olika saker	73
Kupésamhället har blivit maxat	77
När bandymålvakten flyger planet	80

Alla kan väl styra ett land (populismens triumf)	82
Konspirationsteorier.	87
Någon-annan-ismen	91
Populärkulturen har gett oss nya kompisar	94
Vi är många fler nuförtiden och vår tid är oändlig	97
Till slut hittade "ryssen" ett sätt att vinna krigen	99
Journalistikens kapitulation: "Förklara på 10 sekunder!" . . .	102
Effektsökeri har kidnappat det offentliga samtalet	104
Äntligen slipper vi tänka innan vi reagerar (sociala medier och hjärnan)	109
Disruptiv teknik möts inte av disruptiva politiska lösningar. . .	118
Den individualistiska idiotins världsherravälde.	121
8. Det är inte hopplöst (En slags sammanfattning)	125
9. 9 förslag på vad du och jag kan göra.	127
Sex böcker du borde läsa!	129
Källor, hänvisningar och djupdykningar	131
Litteraturlista.	136

Till slut hittade "ryssen" ett sätt att vinna krigen

Sovjetunionen innebar ett förtryck inpå huden för miljoner människor i stora delar av Europa och andra delar av världen. Och även om Sovjetkommunismen var ett ständigt närvarande hot så blev det aldrig mer än så för oss svenskar: Sovjet lyckades aldrig få reell makt och inflytande i vare sig västeuropas demokratier eller i stabila demokratier i övriga delar av världen. Det visade sig dock att det inte var kärnvapen eller stridsvagnar som fick västvärldens demokratier på fall: det var genom kapitalismens tekniska framgångar som val kunde kapas, instabilitet skapas och ryktesspridning kunde få fart.

I land efter land varnar analytiker och säkerhetsexperten för hur ryska påverkansoperationer hotar grunderna i samhället. Ryska oppositionspolitiker förgiftas både i och utanför Ryssland, och spåren leder undantagslöst till den ryska statsledningen.

Myndigheten för Samhällskydd och beredskap (MSB) har återkommande varnat för hur Sverige gång efter gång utsatts för påverkanskampanjer från främmande makter. Att den ryska regeringen ligger bakom en del av dessa är ställt utom allt tvivel, och har bekräftats av svenska myndigheter men de flesta sådana angrepp ser vi medborgare bara effekterna av – vem som ligger bakom blir aldrig offentligt. Att vårt samhälle kan skadas allvarligt både i samband med allmänna val (då lögnen och falska nyheter sprids i stor omfattning) och genom cyberattacker är lätt att konstatera, och att en del av detta styrs från den ryska regeringen är bevisat. Så sent som under hösten 2020 utsattes det norska stortingets e-postsystem för en attack och Norge har officiellt sagt att allt pekar på att Ryssland låg bakom intrånget.

På annan plats i boken tas konspirationsteorier och populism upp, och dessa frågor är intimt kopplade. Den ryska statsledningen vet att de tjänar säkerhetspolitiskt

och maktpolitiskt på att de västerländska demokratierna försvagas (särskilt i Europa) och genom att få fler att ifrågasätta sanning och fakta försvagas samhällsordningen. Om ”ingenting är sant, men allt är möjligt” (som Hannah Arendt skrev i boken ”Totalitarismens ursprung” 1951) kommer fler att tvivla på budskap från exempelvis en stats ledning: oavsett om det gäller pandemier, vaccination, mobilnät eller brottslighet.

Ryssland är inte ensamma om denna typ av propaganda, genom årtionden har USAs underrättelsetjänst CIA påverkat och avgjort val och avsatt ledare runtom i världen. Inget tyder dock på att det är den amerikanska regeringen som idag bidrar till destabiliseringen i de västerländska demokratierna (USAs påverkan i dessa länder sker huvudsakligen på andra sätt). Påverkansoperationer har skett i alla tider; det är bara det att Facebook och andra sociala medier har blivit en kanal som är effektivare än alla tidigare kanaler varit. Under presidentvalet 2016 utnyttjade Ryssland rasmotsättningarna i USA för att skapa kaos: en av de större ryska trollfabrikerna skapade fejkisidan Blacktivist som låg bakom 11,2 miljoner inlägg. Miljontals inlägg stoppades på Facebook och Instagram inför presidentvalet i USA 2020, förutom de 120 000 inlägg som raderades och de 150 miljoner inlägg som försågs med varningstext om att de innehåller vilseledande information. Det gemensamma med dessa var att de syftade till att förhindra eller försvåra röstande. Vilka allvarliga följder denna typ av hetsande i sociala medier kan få visade sig när högerextrema försökte ockupera USAs kongress i januari 2021. Den gången anfördes våldet av den avgående presidenten Donald Trump, men han har tidigare visat sig ha intressen som samverkar besvärande mycket med de ryska intressena om instabilitet.

För oss som vill värna demokratin och tror på frihet är hotet från Ryssland sannolikt det mest allvarliga. Det är

inte en slump att högerextremister och andra som vill rasera ordningen i samhället stöds av ryska intressen, och omvänt. Ryssland har samma mål som högerextremister och högerradikala populisterna: att skapa kaos och misstro mot demokrati och ordning.

Sociala medier, ryktespridning och finansiering av extrema politiska rörelser har visat sig ge framgångar som Sovjets stridsvagnar aldrig lyckades med i västvärlden. Ett destabiliserat EU, oförutsägbara ledare i ett flertal länder och misstro mot myndigheter i stabila demokratier är exempel på vad ryska intressen åstadkommit. I Sverige är den bristande försvarsförmågan mot dessa hot minst lika allvarliga som bristerna i det militära försvarets förmåga.